

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. gegužės 26 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Alės Bukavinienės, Virgilijaus Grabinsko, Andžej Maciejevski (pranešėjas), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Donato Šemo ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Neradenta“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 12 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Neradenta“ ieškinį atsakovei „AAS BTA Baltic Insurance Company“, veikiančiai per „AAS BTA Baltic Insurance Company“ filialą Lietuvoje, dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju.

Išplėstinė teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl reikalavimo pripažinti įvykį draudžiamuoju (ne)galėjimo būti savarankišku civilinės bylos nagrinėjimo dalyku ir būtinumo kartu reikšti reikalavimą priteisti draudimo išmoką, dėl teisės normų, reglamentuojančių sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomąjį draudimą, draudimo išmokos mokėjimo pagrindus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė teismo pripažinti 2014 m. liepos 10 d. įvykį draudžiamuoju, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ji nurodė, kad teikia sveikatos priežiūros (odontologines) paslaugas ir su atsakove yra sudariusi sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo sutartį. 2014 m. liepos 10 d. apie 15.20 val. ieškovės patalpose jos darbuotojoms teikiant odontologines paslaugas, įvyko nelaimingas atsitikimas, jo metu dėl kilusio gaisro apdegė ir vėliau mirė pacientė R. V. Ieškovė 2018 m. gegužės 23 d. kreipėsi dėl draudimo išmokos išmokėjimo, tačiau atsakovė 2018 m. liepos 18 d. raštu atsisakė tai padaryti. Atsisakymą atsakovė motyvavo tuo, kad įvykis nėra sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo objektas, nes teikdamos paslaugą klinikos darbuotojos atliko neteisėtą, su medicininių paslaugų teikimu nesusijusį veiksmą, dėl kurio kilo gaisras ir tragiškos jo pasekmės. Ieškovės įsitikinimu, atsakovės išvados nepagrįstos. 2014 m. liepos 10 d. ieškovės klientei R. V. buvo teikiamos sveikatos priežiūros ir su jomis susijusios paslaugos – atsilaisvinsio dantų tilto taisymas. Šiai paslaugai atlikti buvo būtina tiek burnos gleivinės, tiek dantų tilto dezinfekcija, tai yra privaloma odontologinės procedūros dalis (nustatyta Lietuvos higienos normoje HN47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigų. Infekcijų kontrolės reikalavimai“), todėl dezinfekcijai atlikti reikalingi veiksmai laikytini tiesiogiai susijusiais su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Neatlikus burnos gleivinės ir dantų tilto dezinfekcijos, pacientams negali būti teikiama odontologinė procedūra. Procedūros metu pacientei buvo įšminta tūta ir tikrinamas dezinfekavimo skystis, o tai buvo būtina norint jį panaudoti atliekant odontologinę procedūrą. Tikrinamas dezinfekavimo skystis (spiritas) užsiliepsnojo, patalpose kilo gaisras. Sudarydama draudimo sutartį ieškovė siekė apsaugoti visus savo turinius interesus ir draudė visus galimus neteisėtus veiksmus, pagal Sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-6 (toliau – ir Taisyklės), 9, 10 punktus.

II. Pimosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. spalio 7 d. sprendimu ieškovės ieškinį atmėtė, priteisė atsakovei iš ieškovės 700 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
4. Teismas nustatė, kad ieškovė 2014 m. liepos 3 d. atsakovės buvo apdrausta sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomuoju draudimu. Draudimo apsauga ieškovei galiojo nuo 2014 m. liepos 4 d. iki 2015 m. liepos 3 d. Šio draudimo objektas – draudėjo atsakomybė už žalą, padarytą nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kuri atsirado draudimo sutarties galiojimo metu ir per vienčius metus nuo draudimo sutarties galiojimo pabaigos dėl draudimo sutarties galiojimo metu padarytų neteisėtų draudėjo ir (ar) draudėjo darbuotojų veiksmų, teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Draudimo sutarties pagrindas – Taisyklės. 2014 m. liepos 10 d. įvyko nelaimingas atsitikimas, jo metu apdegė ir vėliau nuo sužalojimų mirė pacientė. Gaisro kilimo priežastys ir aplinkybės detalizuotos įsitaisėjusiam Kauno apylinkės teismo 2017 m. liepos 20 d. nuosprendyje, printame UAB „Neradenta“ vadovei iškeltose baudžiamosiose byloje [Nr. 1-135-917/2017](#). Šiame nuosprendyje konstatuota, kad gaisras odontologijos klinikos UAB „Neradenta“ kabinete Nr. 3 kilo dėl pašalinio atviros ugnies šaltinio poveikio, degtuku ar žiebtuvėliu uždegus lengvai užsiliepsnojančią skystį (skysčio ar jo pagrindu pagamintų produktų garus), t. y. uždegimo šaltinis buvo degtuko arba žiebtuvėlio liepsna. Uždegimo šaltinio veikimą, lėmusį gaisro kilimą, sukėlė (žiebiė liepsną degtuku ar žiebtuvėliu) tuo metu gaisro židinio zonoje buvę žmonės – dvi ieškovės darbuotojos. UAB „Neradenta“ direktorė pripažinta kalta padariusi nusikalstamą veiką, nurodytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 176 straipsnio 1 dalyje (darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimas; Kauno apylinkės teismo 2017 m. liepos 20 d. nuosprendis baudžiamosiose byloje Nr. 1-135-917/2017, Kauno apygardos teismo 2018 m. balandžio 5 d. nutartis baudžiamosiose byloje [Nr. 1A-45-327/2018](#), Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 15 d. nutartis baudžiamosiose byloje [Nr. 2K-337-489/2018](#)). Iš ieškovės ir subsidiariai iš bendrovės direktorės iš viso priteista 65 199,72 Eur žalos atlyginimo.
5. Teismas vadovavosi Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 10, 33 dalių nuostatomis, apibrėžiančiomis draudimo apsaugą ir draudžiamąjį įvykį. Taisyklių 9, 10, 14.11 punktų nuostatomis, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.254 straipsnio 1 dalimi, 6.725 straipsniu.
6. Teismas konstatavo, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su ieškovės teiktomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis, konkrečiai pacientei atliktomis ar atliekamomis odontologinėmis procedūromis. Tai neatsargių darbuotojų veiksmų, kurie nebuvo odontologinės procedūros dalis, pasekmė, nes spirito (kaip dezinfekavimo priemonės) kokybės tikrinimas neįeina į odontologinių paslaugų teikimą ir nepriskirtas ieškovės darbuotojų kompetencijai. Žalą padaryta nesilaikant saugumo reikalavimų, dėl veiksmų, užtraukusių baudžiamąją atsakomybę, o ne dėl netinkamo ar nekokybiško dezinfekavimo, kaip būtinos priemonės atliekant odontologines paslaugas, ar netinkamos tam skirtos priemonės panaudojimo, kas, teismo nuomone, galėtų suponuoti prieclaidas įvykį laikyti draudžiamuoju. Dezinfekavimo skysčiai ir priemonės, teismo vertinimu, turi būti naudojami jau patikrinti atsakingų asmenų ir paruošti naudoti.
7. Teismas nurodė, kad iš baudžiamosiose byloje priimto apkaltinamojo nuosprendžio turinio matyti, jog 2014 m. liepos 10 d. įvykusiame nelaimingame atsitikime kilti turėjo reikšmės iš esmės dvi priežastys: 1) darbuotojų padarytas priešgaisrinės saugos norminio teisės akto reikalavimų pažeidimas ir 2) saugos ir sveikatos darbe vidinės kontrolės įmonėje nepakankamumas. Be šių pažeidimų nebūtų įvykęs mirtinas nelaimingas atsitikimas. Teismas nusprendė, kad žalą sukėlė gaisras, kuris kilo ne dezinfekcijos procedūros atlikimo metu, kaip teigia ieškovė, o dėl savarankiško veiksmo – ieškovės darbuotojoms, neapmokytoms bendrovėje dėl saugaus darbo su degiais skysčiais, itin neatsargių ir pavojingų būdu (uždegant) tikrinant plastikinėje talpykloje esančio itin laukaus, degaus skysčio (etilo alkoholio (spirito)) kokybę.
8. Teismo vertinimu, 2014 m. liepos 10 d. įvykis negali būti laikomas sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo objektu, be to, negali būti laikomas draudžiamuoju pagal Taisyklių 14.11 punktą, nes klinikos darbuotojos atliko neteisėtą, baudžiamajame įstatyme nurodytą veiksmą, nesusijusį su medicininių paslaugų teikimu.
9. Teismas nurodė, kad odontologinių paslaugų teikimas, kaip tiesioginė ieškovės veikla, yra asmens sveikatos priežiūros paslaugų dalis, tačiau ieškovė, drausdama savo profesinę riziką, negali besąlygiškai tikėtis žalos atlyginimo už savo darbuotojų netinkamą, pažeidžiant baudžiamojo įstatymo draudimus, atliktus veiksmus.
10. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. gegužės 12 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 7 d. sprendimą paliko nepakeistą.
11. Kolegija rėmėsi Draudimo įstatymo 2 straipsnio 33 dalies, [CK](#) 6.725, 6.987 straipsnių, Taisyklių 9, 10, 14.11 punktų nuostatomis ir laikė pagrįstomis pirmosios instancijos teismo išvadas, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su ieškovės teiktomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis ar konkrečiai pacientei atliktomis ar atliekamomis odontologinėmis procedūromis. 2014 m. liepos 10 d. įvykis negali būti laikomas sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo objektu ir negali būti laikomas draudžiamuoju pagal Taisyklių 14.11 punktą, nes klinikos darbuotojos atliko neteisėtą, baudžiamajame įstatyme nurodytą, su medicininių paslaugų teikimu nesusijusį veiksmą, dėl kurio kilo gaisras ir tragiškos jo pasekmės.
12. Kolegija laikė teisiškai nepagrįstais ieškovės argumentus, kad 2014 m. liepos 10 d. gaisrą sukėlė neatsargūs jos darbuotojų veiksmai, atliekant būtiną odontologinę procedūrą, t. y. tikrinant dezinfekavimo priemonę, dėl to įvykis turi būti pripažintas draudžiamuoju; kad dantų tilto dezinfekavimas yra ne tik odontologinės procedūros dalis, bet tiesioginis veiksmas, susijęs su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu, nes neatlikus burnos gleivinės ir dantų tilto dezinfekcijos pacientams negali būti teikiama ir toliau vykdoma odontologinė procedūra; neteisėtas veiksmas, t. y. netinkamas ir neatsargus dezinfekavimas, traktuotinas kaip ieškovės darbuotojų klaida ir patenka į draudimo objektą pagal Taisyklių 9 punktą. Kolegijos vertinimu, bylos duomenys ir nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su ieškovės teiktomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis ar konkrečiai pacientei atliktomis ar atliekamomis odontologinėmis procedūromis, o spirito kokybės tikrinimas nelaikytinas odontologine paslauga. Dezinfekavimo skysčiai ir priemonės turi būti naudojami jau patikrinti atsakingų asmenų ir paruošti naudoti. Lietuvos Respublikos odontologų rūnų patvirtintas odontologinių ligų diagnostikos ir gydymo protokolas, kolegijos vertinimu, taip pat nepatvirtina, jog dezinfekavimo skysčio (spirito) kokybės tikrinimas laikytinas odontologine paslauga. Jokių įrodymų, kurių pagrindu būtų galima spręsti, kad spirito kokybės tikrinimas yra privaloma dezinfekcijos procedūros dalis ir kas ją privalo atlikti, ieškovė teismui nepateikė. Nors dantų tilto dezinfekcija yra būtina odontologinės procedūros dalis, tačiau šiuo konkrečiu atveju žala padaryta ne dėl netinkamo ar nekokybiško dezinfekavimo ar netinkamos tam skirtos dezinfekcinės priemonės panaudojimo. Bylos duomenys patvirtina, kad žalą sukėlė gaisras UAB „Neradenta“ patalpose kilo dėl neatsargių, tačiau tiesiogiai su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu nesusijusių veiksmų.
13. Kolegija nusprendė, kad nėra teisinio pagrindo 2014 m. liepos 10 d. įvykį pripažinti draudžiamuoju pagal sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomąjį draudimą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 12 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 7 d. sprendimą ir ieškinį tenkinti visiškai. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.725 straipsnio](#), Taisyklių 10 punkto nuostatas, nepagrįstai konstatavo, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su ieškovės teiktomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis ar konkrečiai pacientei atliktomis ar atliekamomis odontologinėmis procedūromis, o spirito kokybės tikrinimas nelaikytinas odontologine paslauga. Taisyklių 9, 10 punktų nuostatos suponuoja, kad draudimo objektas

apima visus draudėjo veiksmus, tiesiogiai susijusius su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Pagal [CK 6.725 straipsnio](#) 2 dalį šio straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „asmens sveikatos priežiūros paslaugos“ yra veikla, įskaitant tyrimus ir su asmeniu tiesiogiai susijusius patarimus, kuria stengiamasi asmenį išgydyti, apsaugoti nuo susirgimo ar įvertinti jo sveikatos būklę. Ši sąvoka taip pat apima paciento slaugą ir su ja susijusią priežiūrą bei tiesioginį paciento materialinį aprūpinimą, kuris yra reikalingas asmens sveikatos priežiūros veiklai vykdyti, išskyrus farmacinę veiklą. Teisinis reguliavimas (Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalis, [CK 6.263, 6.283, 6.284](#) straipsniai, taip pat pirmiau nurodytos teisės normos), iškrovės įsitikinimu, patvirtina, kad pagrindinė sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojų pareiga – teikti kvalifikuotą ir rūpestingą medicinos pagalbą; pacientą ir sveikatos priežiūros įstaigos darbuotoją siejančios prievolės turinį sudaro ne tik pareiga garantuoti tam tikrą konkretų rezultatą, bet ir pareiga užtikrinti, kad ši prievolė būtų vykdoma dedant maksimalias pastangas, t. y. užtikrinant maksimalų atidumo, rūpestingumo, atsargumo ir kvalifikuotumo laipsnį. Taigi sprendami dėl sveikatos priežiūros įstaigos atsakomybės už nukentėjusiam asmeniui padarytą žalą, sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojų veiksmus būtų nagrinėję teismai privalėjo vertinti ne jų rezultato, o proceso aspektu. Žala šiuo atveju kilo teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas ir su asmens sveikatos priežiūros paslaugomis susijusias paslaugas. Vertinant žalos kilimo faktą, privalo būti vertinamas laikas, kada kilo žala paciento sveikatai, t. y. ginčo atveju žala kilo dezinfekuojant atsipalaidavusį dantų tiltą, kai jį dezinfekavo iškrovės darbuotoja. Teismai nepagrįstai neįvertino, kad iškrovės darbuotoja tikrino dezinfekavimo skystį odontologinės procedūros metu ir šis jos veiksmas traktuotinas kaip netinkamas ir neatsargus dezinfekavimo veiksmo vykdymas, o tai lemia jos, kaip darbuotojos, klaidą ir toks veiksmas, remiantis Taisyklių 10 punktu, patenka į draudimo objektą.

14.2. Ieškovės įsitikinimu, jos argumentus patvirtina kasacinio teismo išaiškinimai 2009 m. spalio 13 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-408/2009](#), 2010 m. vasario 23 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-59/2010](#), 2008 m. spalio 14 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-478/2008](#), 2010 m. gegužės 25 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-236/2010](#).

14.3. Teismai pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 183, 185 straipsnių nuostatas, nepakankamai ištyrė bylos aplinkybes, rėmėsi šimtiniai atsakovės nurodytomis aplinkybėmis, netinkamai įvertino iškrovės darbuotojos veiksmus ir nepagrįstai konstatavo, kad jos neatsargūs veiksmai nesusiję su asmens sveikatos priežiūros teikimu ir nėra pagrindo įvykį pripažinti draudžiamuoju. Bylos duomenys (Lietuvos Respublikos odontologų rūmų patvirtinti odontologinių ligų diagnostikos ir gydymo protokoliai) patvirtina, kad dantų tilto dezinfekavimas yra ne tik odontologinės procedūros dalis, bet ir laikytinas tiesioginiu veiksmu, susijusiu su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Nors bylos duomenys nei patvirtina, nei paneigia, kad dezinfekavimo skysčio tikrinimas yra privaloma odontologinės procedūros dalis, veiksmams atliekanti dezinfekavimo procedūrą teismų turėjo būti vertinami viso proceso aspektu, t. y. ar iškrovės darbuotoja buvo pakankamai atidi ir rūpestinga, atlikdama dezinfekavimo procedūrą ir siekdama nesukelti žalos pacientei. Pirmosios instancijos teismas išvadą, kad iškrovės darbuotojos P. L. neatsargūs veiksmai nepriskirti odontologinei procedūrai, grindė vien spėjimu. Visi sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojų veiksmams, atliekami odontologinės procedūros metu, yra laikytini asmens sveikatos priežiūros paslaugomis ir yra tiesiogiai susiję su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu.

15. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

15.1. Teiškiai reikšmingos šiai bylai aplinkybės konstatuotos įsitęsėjusiame teismų sprendimuose baudžiamosiose bylose [Nr. 1-135-917/2017](#), [Nr. 1A-45-327/2018](#) ir [Nr. 2K-337-489/2018](#): pacientė R. V. į gydymo įstaigą kreipėsi dėl atsilaisvinusio dantų tilto, šį tiltą R. V. jau buvo atidavusi P. L. (t. y. tilto išimimo procesas buvo pasibaigęs), kai darbuotojos, neatsargiai ir pavojingai pasitelkdamos ugnį, tikrino plastikinėje talpykloje esantį etilo alkoholi ir sukėlė gaisrą; burnos dezinfekacijai skirtas tirpalas buvo 5 litrų talpos, padėtas ant staliuko, bet jis ir liko nepažeistas, jis įpakuotas su kraneliu, taigi pacientės burnos, taip pat ir dantų tilto dezinfekacija (kaip fizinis veiksmas) nebuvo pradėta, kai buvo pamėginta spirito kokybę patikrinti jo šiek tiek uždegant, nuo ko vėliau ir kilo gaisras; pats mėginimas patikrinti spirito kokybę jį uždegant sukėlė gaisrą. Šią bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė, kad gaisras UAB „Neradenta“ patalpose kilo dėl darbuotojų neatsargių, tačiau tiesiogiai su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu nesijusių veiksmų ([CK 6.725 straipsnis](#), Taisyklių 9, 10, 14.11 punktai).

15.2. Ieškovė nepagrįstai teigia, kad privalo būti vertinamas laikas, kada kilo žala paciento sveikatai (dezinfekuojant atsipalaidavusį dantų tiltą), kad dezinfekavimo skysčio tikrinimas (jį uždegant) traktuotinas kaip netinkamas ir neatsargus dezinfekavimo veiksmo vykdymas ir tokia darbuotojos klaida patenka į draudimo objektą. Ieškovė nepagrįstai bando priskirti visus sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojų veiksmus, kuriais galėtų būti padaroma žala pacientui fizinę prasme esant sveikatos priežiūros įstaigai. Bylos duomenys (taip pat ir protokoliai) nepatvirtina, kad dezinfekavimas (juolab dezinfekavimo skysčio tikrinimas), kaip veiksmas ar procedūra, yra privaloma odontologinės procedūros (atsilaisvinusio dantų tilto taisymo paslaugos) dalis. Nei pacientės burnos, nei tilto dezinfekacija, kaip fizinis veiksmas, 2014 m. liepos 10 d. įvykio metu, kai darbuotojos mėgino patikrinti spirito kokybę jį uždegdamos, dar nebuvo pradėta. Todėl net ir darant prielaidą, kad dantų tilto dezinfekacija yra būtina odontologinės procedūros dalis, pati procedūra kaip procesas įvykio metu dar nebuvo prasidėjusi. Žala padaryta ne dėl netinkamo ar nekokybiško dezinfekavimo ar netinkamos tam skirtos dezinfekacinės priemonės panaudojimo, jį sukėlė spirito uždegimas – veiksmas, kuris nėra tiesiogiai susijęs nei su sveikatos priežiūros paslaugos teikimu, nei su dezinfekacija, kaip procedūra.

15.3. Ieškovė neteisingai remiasi kasacinio teismo išaiškinimais. Šuo atveju žala kilo ne dėl gydytojo šūrkščių diagnostikos ar gydymo klaidų, o dėl veiksmų, nesijusių su medicinos pagalbos teikimu (kai UAB „Neradenta“ darbuotojos, tikrindamos plastikinėje talpykloje esantį etilo alkoholi (spiritą), jį uždegė).

15.4. Net padarius prielaidą, kad 2014 m. liepos 10 d. įvykis yra sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo objektas, jis turėtų būti pripažintas nedraudžiamuoju, vadovaujantis Taisyklių 14.11 punktu, atsižvelgiant į tai, kad įsitęsėjusiais teismų sprendimais UAB „Neradenta“ direktorė N. L. pripažinta kalta padariusi nusikaltimą veiką.

15.5. Ieškovė reikšia tik reikalavinį pripažinti įvykį draudžiamuoju ir nereikalauja priteisti konkrečios draudimo išmokos. Atsakovė nagrinėjant ginčą buvo nurodžiusi, kad 2014 m. liepos 10 d. įvykis, vadovaujantis Taisyklių 14.11 punktu, vertinamas kaip nedraudžiamasis. Taigi, esant pareikštam reikalavimui dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, patenkinimas ieškovės ieškinių tai nesukeltų materialinių teisių padarinių, todėl toks reikalavimas negali būti savarankiškas civilinės bylos nagrinėjimo dalykas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-297-403/2019, 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-241/2013](#), 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-453/2013](#)).

Išplėstinė teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl reikalavimo įvykį pripažinti draudžiamuoju (ne)galėjimo būti savarankišku civilinės bylos nagrinėjimo dalyku

- Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad 2014 m. liepos 10 d. įvykusio nelaimingo atsitikimo metu odontologijos klinikos UAB „Neradenta“ kabinete Nr. 3 dėl pašalinio atviros ugnies šaltinio poveikio, uždegus lengvai užsiliepsnojančią skystį, siekiant patikrinti spirito kokybę, kilo gaisras, jo metu apdegė ir vėliau nuo sužalojimų mirė pacientė. Ieškovė 2014 m. liepos 3 d. atsakovės buvo apdrausta sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomuoju draudimu.
- Atsakovė atsisakė išmokėti ieškovei draudimo išmoką, motyvuodama Taisyklių 9, 10, 14.11 punktų nuostatomis ir argumentuodama, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su iškrovės teiktomis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis ar konkrečiai pacientei atliktomis arba atliekamomis odontologinėmis procedūromis, be to, klinikos darbuotojos atliko neteisėtą, baudžiamajame įstatyme nurodytą, su medicininių paslaugų teikimu nesijusį veiksmą, dėl kurio kilo žala.
- Ieškovė pareikšė teisme ieškinį atsakovei, kurio mirtį įvykį prašė pripažinti draudžiamuoju. Reikalavimo dėl draudimo išmokos priteisimo ieškovė ieškiniu nebuvo pareikšusi. Bylą nagrinėję teismai tokį ieškovės reikalavinį išnagrinėjo iš esmės ir jį atmėtė.
- Atsakovė atsiliepime į ieškovės kasacinį skundą nurodo, kad pagal formuojamą kasacinio teismo praktiką reikalavimas pripažinti įvykį draudžiamuoju negalėjo būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas, nes jo patenkinimas nesukels ieškovei materialinių teisių padarinių.
- Kasacinio teismo jurisprudencijoje yra išaiškinta, jog teismas *ex officio* (pagal pareigas) privalo patikrinti, ar ginčas (jo atskiras reikalavimas) nagrinėtinas teisme, taip pat ar į teismą kreipėsi ir reikalavimus pareikšė suinteresuotas asmuo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-255-1075/2020, 30 punktas). Teismo pareiga *ex officio* patikrinti, ar ginčas nagrinėtinas teisme, apima ir pareigą patikrinti, ar konkretus ieškinys pareikštas reikalavimas gali būti savarankišku nagrinėjamo ginčo dalyku. Tokią pareigą teismai turėjo ir nagrinėjamoje byloje, tačiau šios pareigos neįvykdė.
- Teisė kreiptis į teismą yra asmens konstitucinė teisė, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje, taip pat [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje. [CPK 5 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomos interesus.
- Igyvendinus teisę į teisminę gynybą pasiekiamas materialusis teisinis efektas, t. y. modifikuojamos (sukuriamos, panaikinamos, pakeičiamos) suinteresuoto asmens subjekcinės teisės ar pareigos. Materialiųjų teisių padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas, nes jo nagrinėjimas ir patenkinimas nėra teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008; 2013 m. balandžio 19 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2013).
- Kasacinis teismas yra nurodęs ir tai, kad teisė į teismą turi būti įgyvendinama laikantis įstatyme nustatytos tvarkos. Asmuo, kuris kreipiasi į teismą siekdamas civilinių teisių gynbos, be kita ko, turi nurodyti, kokių materialinių teisių padarinių jis siekia, t. y. suformuluoti ieškinio dalyką ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas). Dėl to tais atvejais, kai asmuo kreipiasi į teismą su reikalavimu, kurio patenkinimas nesukelia materialinių teisių padarinių, teismas, priklausomai nuo procesinės situacijos, turi arba nustatyti terminą ieškinio trūkumams pašalinti, įpareigodamas asmenį suformuluoti ieškinio dalyką, arba atsisakyti priimti tokį reikalavinį, kaip nenagrinėtiną teisme ([CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktą), arba nutraukti civilinę bylą tuo pačiu pagrindu ([CPK 293 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą), jeigu ji jau iškelta. Tokie teismo veiksmai negali būti vertinami kaip suinteresuoto asmens teisės į teisminę gynybą pažeidimas, nes, jo reikalavinį teismui priėmus ir išnagrinėjus, teisė į teisminę gynybą nebūtų įgyvendinta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-453/2013](#)).
- Kasacinis teismas 2019 m. spalio 16 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-297-403/2019](#), pasisakydamas dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju (ne)galėjimo būti savarankišku civilinės bylos nagrinėjimo dalyku, išaiškino, kad pripažinimas, jog įvykis yra draudžiamasis, būtinas siekiant gauti draudimo išmoką, tačiau toks pripažinimas nesukurtų skolininko civilinės atsakomybės prievolės ir kreditorių atitinkamų reikalavimų teisių, nes įvykio pripažinimas draudžiamuoju yra tik viena iš sąlygų, kuriai esant įrodyta draudikui atsiranda pareiga mokėti draudimo išmoką (net ir pripažinus įvykį draudžiamuoju, esant tokiam draudėjo pareigų pažeidimui, kuris nurodytas kaip pagrindas mažinti draudimo išmoką ar jos apskritai nemokėti, draudikas neturėtų prievolės (būti atleistas nuo prievolės) mokėti draudimo išmoką ar jos dalį). Todėl reikalavimo pripažinti įvykį draudžiamuoju patenkinimas reikštų prejudicinio fakto kitai civilinei bylai dėl draudimo išmokos priteisimo nustatymą, tai – civiliniai procesiniai, bet ne materialieji padariniai (žr. nutarties 22 punktą).
- Kasacinis teismas minėtojo nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-297-403/2019 pritarė apeliacinės instancijos teismo išvadai, kad reikalavimas pripažinti įvykį draudžiamuoju (kartu nereikšiant reikalavimo priteisti draudimo išmoką) negali būti savarankiškas civilinės bylos nagrinėjimo dalykas. Tokią pat poziciją dėl reikalavimo pripažinti įvykį draudžiamuoju negalėjimo būti savarankišku bylos nagrinėjimo dalyku kasacinis teismas plėtojo ir 2020 m. spalio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-255-1075/2020.
- Taigi, kasacinis teismas formuojamoje praktikoje laikosi pozicijos, kad reikalavimas pripažinti įvykį draudžiamuoju negali būti savarankiškas civilinės bylos nagrinėjimo dalykas, jeigu kartu nėra pareikštas reikalavimas priteisti draudimo išmoką.
- Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad praktikoje paprastai sprendžiant draudėjo ir draudiko ginčą dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju kartu sprendžiamas ginčas ir dėl teisės į draudimo išmoką. Įvykio pripažinimas draudžiamuoju dar nereikšia, kad draudėjui ar asmeniui, kurio naudai sudaroma draudimo sutartis, bus išmokėta draudimo išmoką, kadangi gali būti nustatytos įvairios faktinės aplinkybės, susijusios su netinkamu draudimo sutarties vykdymu, suponuojančios draudiko teisę mažinti mokėtiną draudimo išmoką arba jos nemokėti iš viso. Todėl išplėstinė teisėjų kolegija pritaria ankstesnėse nutartyse kasacinio teismo išsakytai pozicijai, kad galutinis draudėjo tikslas gauti draudimo išmoką ir yra tas materialinis teisinis padariny, kurio siekiama tokio pobūdžio byloje.
- Išplėstinė teisėjų kolegija pripažįsta, kad tam tikrais atvejais ginčas dėl draudimo išmokos dydžio nustatymo, draudimo sutarties tinkamo vykdymo gali būti žymiai sudėtingesnis negu klausimas dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju tiek įrodinėjimo sudėtingumo ir apimties prasme, tiek sąraudo prasme. Todėl kartais gali susiklostyti situacijos, kai pastangos įrodinėti žalos ir atitinkamam draudimo išmokos dydį gali būti beprasmiškos, jeigu pats įvykis pripažįstamas nedraudžiamuoju. Išplėstinė teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad tokiu atveju teismas turi teisę priimti [CPK 261](#) straipsnyje įtvirtintą dalinį sprendimą.
- Dalinis sprendimų gali būti išsprendžiama tik dalis ginčo ([CPK 261 straipsnio](#) 1 dalis), taip pat gali būti nusprendžiama dėl ieškinio pagrindo (kaip, pvz., išsprendžiant reikalavinį dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju). [CPK 261 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta, kad sprendimų dėl ieškinio pagrindo nusprendžiama, ar atsakovas privalo atsakyti pagal ieškovo reikalavimą. Sprendimas dėl ieškinio pagrindo gali būti priimtas tuo atveju, kai kyla ginčas dėl ieškinio pagrindo ir ieškinio dydžio, o surinktų įrodymų pakanka, kad teismas priimtų sprendimą dėl ieškinio pagrindo, ir kai tokiu būdu byla bus išnagrinėta ekonomiškai ir greičiau. Sprendimas dėl ieškinio pagrindo yra galutinis sprendimas dėl tos ginčo dalies. Pagal [CPK 261 straipsnio](#) 4 dalį, apskundus dalinį sprendimą dėl ieškinio pagrindo, teismas sustabdo bylą iki teismo sprendimo dėl ieškinio pagrindo

įsiteisėjimo.

30. Taigi, kai kyla ginčas dėl draudimo išmokos priteisimo, šalims nesutariant tiek dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, tiek dėl mokėtinos draudimo išmokos dydžio, teismas gali daliniu sprendimu išspręsti ginčo dalį dėl ieškinio pagrindo, t. y. dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju, o vėliau, įsiteisėjus teismo sprendimui dėl šios dalies, spręsti ginčą dėl teisės į draudimo išmoką ir dėl draudimo išmokos dydžio nustatymo.
31. Remdamasi pirmiau nurodytais motyvais, išplėstinė teisėjų kolegija nusprendžia, kad nėra objektyvių priežasčių ir būtinybės keisti aptartą formuojamą kasacinio teismo praktiką šiuo klausimu. Taisyklė, kad reikalavimas pripažinti įvykį draudžiamuoju negali būti savarankiškas civilinės bylos nagrinėjimo dalykas, laikytina universaliai ir taikytina visais atvejais, kai pareiškimas ieškinyje dėl įvykio, nepriklausomai nuo to, pagal kokios rūšies draudimo sutartį, pripažinimo draudžiamuoju. Pritaikant kasacinio teismo formuojamą praktiką dėl reikalavimo pripažinti įvykį draudžiamuoju negalėjimo būti savarankišku civilinės bylos nagrinėjimo dalyku išplėstinė teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, jog šių bylų nagrinėjė teismai, priimdami ieškovės reikalavimų įvykį pripažinti draudžiamuoju ir jį išspręsdami iš esmės, *ex officio* nepatikrino, ar tokio pobūdžio reikalavimas nagrinėtinas teisme, ir tokiu būdu nukrypo nuo formuojamos kasacinio teismo praktikos (žr. šios nutarties 20 punktą), padarydami esminį proceso teisės normų pažeidimą ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai).
32. Dėl šios priežasties byloje priimti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo procesiniai sprendimai naikinti ir byla perduotina iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, suteikiant ieškovei teisę per teismo nustatytą terminą paslaštinti ieškinio trūkumus, t. y. suformuluoti ir pareikšti reikalavimus, kurių patenkinimas sukeltų materialiosius teisinius padarinius, ir taip užtikrinti ieškovės teisę į teisinę gynybą tinkamą įgyvendinimą. Toks teismų procesinių sprendimų panaikinimas ir bylos perdavimas nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo pagal [CPK 353 straipsnio](#) 3 dalį netaikytinas blogesnio sprendimo negu yra priimti naikinami teismų sprendimai priėmimo ieškovės atžvilgiu.

Dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju

33. Kadangi teismai šios bylos šalių ginčą išnagrinėjo iš esmės ir pasisakė dėl ieškovės teisės į draudimo išmoką, bylą grąžinant iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, yra būtina pasisakyti dėl ieškovės kasaciniame skunde keliamų teisės klausimų.
34. Nagrinėjama atveju teismai, kaip minėta, atmesdami ieškovės reikalavimų įvykį pripažinti draudžiamuoju, rėmėsi Taisyklių 9, 10, 14.11 punktų nuostatomis ir padarė išvadą, kad gaisro kilimo priežastis nėra tiesiogiai susijusi su ieškovės tektoninis asmens sveikatos priežiūros paslaugomis, be to, klinikos darbuotojos atliko neteisėtą, baudžiamajame įstatyme nurodytą, su medicininėmis paslaugų teikimu nesusijusį veiksma, dėl kurio kilo žala.
35. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.725](#) straipsnio, Taisyklių 9, 10, 14.8 punktų nuostatas. Išplėstinė teisėjų kolegija šios kasacinio skundo argumentus laiko teisiskai pagrįstais.
36. Nagrinėjamam ginčui aktualios redakcijos Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 25 straipsnyje buvo nustatyta, kad kiekviena sveikatos priežiūros įstaiga, prieš pradėdama teikti sveikatos priežiūros paslaugas, draudžia savo civilinę atsakomybę privalomuoju ir (ar) savanoriškuoju civilinės atsakomybės draudimu turinei ir neturinei žalai atlyginti. Pagal šio įstatymo 26 straipsnio nuostatas draudžiamuoju įvykiu laikoma, be kita ko, dėl sveikatos priežiūros įstaigos ar jos darbuotojų kaltės teikiant sveikatos priežiūros paslaugas pacientui padaryta turinė ir neturinė žala. Jeigu draudimo atlyginimo nepakanka žalai visiškai atlyginti, išmokėto draudimo atlyginimo ir faktinės žalos skirtumą atlygina sveikatos priežiūros įstaiga, atsakinga už padarytą žalą (nurodyto straipsnio 2 dalis). Išimtiniais atvejais, siekiant išvengti šiuo nuostatomis formų sveikatos priežiūros įstaigos bankroto, pacientui padarytos faktinės žalos ir išmokėto draudimo atlyginimo skirtumas gali būti išmokėtas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rezervo ar kitų šalių. Vyriausybės nustatyta tvarka (3 dalis).
37. Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-6 patvirtinto Sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo tvarkos aprašo 1 punkte nurodyta, jog sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomas draudimas vykdomas pagal Sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės už pacientams padarytą žalą privalomojo draudimo taisykles, išdėstytas šio aprašo priede. Taisyklių 2 punkte nurodyta, kad, sudarius draudimo sutartį, Taisyklės nustatytos draudimo sutarties sąlygos tampa draudimo sutarties dalimi.
38. Taisyklių 9 punkte draudimo objektas apibrėžiamas kaip draudėjo civilinė atsakomybė už žalą, padarytą nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kuri atsirado draudimo sutarties galiojimo metu ir per vienerius metus nuo draudimo sutarties galiojimo pabaigos dėl draudimo sutarties galiojimo metu padarytų neteisėtų draudėjo ir (ar) draudėjo darbuotojų veiksmų, teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurių sąvoka atitinka išdėstytą [CK 6.725](#) straipsnyje. Pagal Taisyklių 10 punktą draudimo objektas nėra draudėjo civilinė atsakomybė už žalą, padarytą draudėjo veiksmais, tiesiogiai nesusijusiems su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu.
39. Pagal Taisyklių 11 punktą draudžiamasis įvykis yra draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas (dėl sveikatos priežiūros įstaigos ar jos darbuotojų kaltės teikiant sveikatos priežiūros paslaugas pacientui padaryta turinė ir neturinė žala), kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką, jeigu reikalavimas mokėti išmoką atitinka visas 11.1–11.5 punktuose nurodytas sąlygas. Nedraudžiamuoju įvykiu, be kita ko, pagal Taisyklių 14.11 punktą yra draudėjo teritorijoje padarytos baudžiamosiose įstatymuose nustatytos veikos, dėl kurių atsirado žala.
40. Taisyklių 11 punkte pateikta draudžiamąjį įvykį apibrėžti sutampa su įtvirtintąja Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 26 straipsnyje. Taisyklių 9 punktas susieja teikiamą draudimo apsaugą su veiksmais, (ne)atitinkantiems teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurių sąvoka atitinka nustatytą [CK 7.725](#) straipsnyje, kita vertus, tų pačių Taisyklių 10 punktą draudimo objektą patikslina: jame pažymėta, jog draudimo objektas nėra draudėjo civilinė atsakomybė už žalą, padarytą draudėjo veiksmais, tiesiogiai nesusijusiems su asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimu.
41. [CK 6.725](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog asmens sveikatos priežiūros paslaugų sutartinį savo profesinės ar verslo veiklos dėka turintis teisę teikti sveikatos priežiūros paslaugas asmuo (sveikatos priežiūros paslaugų teikėjas) įsipareigoja teikti kitai šaliai (pacientui) sutartyje nurodytas sveikatos priežiūros paslaugas, o pacientas įsipareigoja sumokėti sveikatos priežiūros paslaugų teikėjui sutartą kainą. Šio straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „asmens sveikatos priežiūros paslaugos“ yra suprantama kaip veikla, įskaitant tyrimus ir su asmeniu tiesiogiai susijusius patarimus, kuria stengiamasi asmenį išgydyti, apsaugoti nuo susirgimo ar įvertinti jo sveikatos būklę. Ši sąvoka taip pat apima paciento slaugą ir su ja susijusią priežiūrą bei tiesioginį paciento materialinį aprūpinimą, kuris yra reikalingas asmens sveikatos priežiūros veiklai vykdyti, išskyrus farmacinę veiklą ([CK 6.725](#) straipsnio 2 dalis).
42. Nagrinėjamoje byloje kilo teisės klausimas, ar dezinfekavimo skysčio kokybės patikrinimas patenka į ieškovės pacientei teiktos atsilaisvinusio dantų tūtelio tvirtinimo paslaugos, kaip sveikatos priežiūros paslaugos, procesą.
43. Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 25 straipsnyje ir Taisyklės įtvirtinto draudimo tikslas sudaryti sąlygas ir prielaidas pacientų patirtos žalos atlyginimui. Todėl labai svarbu tai, kaip suprantamos sveikatos priežiūros paslaugos ir kad jos nebūtų aiškinamos tokiu būdu, jog nepagrįstai, neproporcingai suvaržytų pacientų teisę į veiksmingą žalą atlyginimą, kad neprieštarėtų tokio draudimo paskirčiai bei pačiam mechanizmui siekiant užtikrinti pacientų patirtos žalos atlyginimą.
44. Išplėstinė teisėjų kolegija taip pat pažymi, kad Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas konkrečios sveikatos priežiūros paslaugų sampratos nenustato, tik įtvirtina kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų sampratą, kuri pagal minėto įstatymo 2 straipsnio 8 dalį suprantama kaip prieinamos, saugios, veiksmingos sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos, diagnostikos, ligonių gydymo ir slaugos paslaugos, kurias tinkamam pacientui, tinkamu laiku, tinkamoje vietoje suteikia tinkamas sveikatos priežiūros specialistas ar sveikatos priežiūros specialistų komanda pagal šiuolaikinio medicinos ir slaugos mokslo lygį ir gerą patirtį, atsižvelgdami į paslaugos teikėjo galimybes ir paciento poreikius bei lūkesčius, juos tenkinti ar viršydami.
45. Kasacinio teismo praktikoje sveikatos priežiūros paslaugų samprata bei jos turinys atskirai nėra atskleisti. Tačiau pavieniais atvejais kasacinis teismas yra pasisakęs šiuo klausimu, pvz., 2018 m. gruodžio 13 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-497-969/2018 kasacinis teismas pripažino, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikimas apima rūpinimąsi kūdikiu matinimu, jo atgimimui, pagalbą įgyvendinant tikslus poreikius. Pagal kasacinio teismo praktiką sveikatos priežiūros paslaugų teikimas yra suprantamas ne tik kaip pačių paslaugų teikimas, bet ir rūpinimąsi ligonių teikiant jam paslaugas, užtikrinant jo su gydymu susijusių poreikių tenkinimą (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-556/2005](#); 2008 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-478/2008](#); 2015 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-603-701/2015](#)).
46. Europos Sąjungos teisės kontekste sveikatos priežiūros paslaugos yra suprantamos plačiai: 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2011/24/ES dėl pacientų teisių ir tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas įgyvendinimo sveikatos priežiūra yra suprantama kaip sveikatos priežiūros specialistų teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, siekiant įvertinti, palaikyti ar atstatyti jų sveikatos būklę, įskaitant receptų vaistams ir medicinos prietaisams išrašymą, vaistų ir medicinos prietaisų išdavimą ir (arba) pardavimą bei tiekimą (direktyvos 3 straipsnio 4 dalis).
47. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) praktikoje, analizuojant sveikatos priežiūros paslaugų turinį bei jo apimtį ir vertinant, ar atitinkami veiksmai patenka į sveikatos priežiūros paslaugų turinį, nėra siaurai apsiribojama vien tik gydymo veiksmais (žr., pvz., ESTT 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimo byloje *Dornier*, C-45/01, Rink. P. I-2911, 33 punktą; 2005 m. gruodžio 1 d. sprendimo *Diagnosticke & Therapeutike Kentro Athinou-Ygeia AE prieš Ypourgos Oikonomikon*, C-394/04 ir C-395/04, 17, 24, 35 punktus; 2013 m. liepos 11 d. sprendimą *Fédération des maisons de repos privées de Belgique (Femarbel) ASBL prieš Commission communautaire commune de Bruxelles-Capitale*, C-57/12. Pavyzdžiui, *Dornier* sprendime ESTT nurodė, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio A skirsnio 1 dalies b punkte nepateikiama veiklos, artimai susijusios su sveikatos priežiūra, sąvoka. Nepaisant to, iš šios sąvokos apibrėžimo akivaizdu, kad ji neapima paslaugų, kurios yra nesusijusios su ligoninių veikla dėl pacientams teiktinų paslaugų ar bet kuria medicinine paslauga, kurią jie gali gauti (žr. 33 punktą).
48. *Ygeia AE* sprendime ESTT nurodė, kad, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, minėtos direktyvos 13 straipsnio A skirsnio 1 dalies b punkte nėra jokio su ligoninių ir sveikatos priežiūros paslaugomis „glaudžiai <...> susijusios veiklos“ sąvokos apibrėžimo (2001 m. sausio 11 d. sprendimo *Komisija prieš Pranciją*, C-76/99, Rink. P. I-249, 22 punktus). Vis dėlto iš pačios šios nuostatos formuluotės aišku, kad ji neapima paslaugų, kurios yra visiškai nesusijusios su šių paslaugų gavėjų hospitalizacija ar su pastariesiems suteikiama sveikatos priežiūra (sprendimo *Dornier* 33 punktas). Pagal Teisingumo Teismo praktiką, šioje nuostatoje įtvirtintos sveikatos priežiūros ir ligoninių paslaugų yra tos, kurių tikslas – diagnozuoti, gydyti ir, kiek įmanoma, išgydyti ligas arba sveikatos sutrikimus (pirmiau nurodyto sprendimo 48 punktus). *Femarbel* sprendime buvo nuspręsta, kad 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje 2 straipsnio 2 dalies f punkte reikia aiškinti taip, kad sveikatos priežiūros paslaugų pašalinimas iš šios direktyvos taikymo srities apima bet kokią veiklą, skirtą įvertinti, išlaikyti ar atkurti pacientų sveikatos būklę, jeigu ją vykdo specialistai, kurie tokiomis priemonėmis patvirtina, ar dienos ir nakties priežiūros centrai, atsižvelgiant į sveikatos priežiūros specialistų šiuose centruose vykdomos veiklos pobūdį ir į tai, kad ši veikla sudaro pagrindinę juose siūlomų paslaugų dalį, nepatenka į minėtos direktyvos taikymo sritį.
49. Atsižvelgdama į aptartus motyvus išplėstinė teisėjų kolegija nusprendžia, kad sveikatos priežiūros paslaugų samprata nėra dalinė, nepateikiama baigtinių ar genetinių apibrėžimų jos turinio elementų, o veiksmų vertinimas kaip sveikatos priežiūros paslaugų priklauso nuo galutinio tikslo, kurio siekiamas atliekamas veiksmas, bet ne nuo paciento lūkesčių (ne)patenkinimo, ne nuo to, kokių būdu paslaugos bus teikiamos, ir ne nuo paslaugų kokybės.
50. Lietuvos higienos norma HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. V-946 (2013 m. gegužės 1 d. redakcija), yra privaloma sveikatos priežiūros įstaigoms (2 dalis). Ši norma bendrai nustato medicininis prietaisų valymo ir dezinfekcijos atlikimo tvarką. Ši procedūra savo prigimtimi ir tikslais patenka į sveikatos priežiūros paslaugų sampratą.
51. Kaip minėta, Taisyklės jų taikymą sieja su sveikatos priežiūros paslaugų sritimi, kita vertus, ir su veiksmais, tiesiogiai susijusiems su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Nagrinėjamos bylos atveju pacientės atsilaisvinusio dantų tūtelio tvirtinimo procedūros metu buvo atliekami išimti atsilaisvinusio tūtelio dezinfekcijos veiksmai, kurių tikslas buvo panaudoti dezinfekuotas priemones sveikatos priežiūros paslaugoms teikti. Išplėstinės teisėjų kolegijos nuomone, šie veiksmai, atsižvelgiant į jų tikslą ir esmę, vertintini kaip tiesiogiai susiję su paslaugų teikimu. Be to, jie nėra atskiri, pakankamai savarankiški tiek savo esme, tiek tikslais, kad nepatektų į sveikatos priežiūros paslaugų turinį.
52. Tai, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikimo metu dezinfekcija nebuvo atliekama tinkamai, dezinfekcinio skysčio kokybė, nesant tam būtinybės, buvo tikrinama netinkamu, pavojingu būdu, savaime nepaneigia to, kad šie veiksmai buvo tiesiogiai susiję su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Paties veiksmo netinkamumas, ydingumas nepaneigia fakto, kad šie veiksmai buvo atliekami teikiant sveikatos priežiūros paslaugas. Taigi iš paciento perspektyvos šie veiksmai turėtų būti vertinami kaip sveikatos priežiūros paslaugų teikimas.
53. Išplėstinė teisėjų kolegija laikosi pozicijos, kad tiesiogiai su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu susiję veiksmai vertintini tikslo suteikti pacientui sveikatos priežiūros paslaugas kontekste kaip visuma veiksmų, neskaitydama jų į atskirus procesus. Nagrinėjama atveju nekyla ginčo dėl to, kad žala atsirado ne teikiant pačias odontologines paslaugas (pvz., gydant dantį, į raunant ir t. t.), bet tikrinant spirito kokybę. Tačiau šiuo atveju gydymo proceso tikslas buvo suteikti pacientei sveikatos priežiūros paslaugas, spiritas buvo tikrinamas būtent šiam tikslui pasiekti ir buvo tarpinė šio proceso dalis. Tai, kad šis veiksmas buvo netinkamas, kad buvo pasirinktos netinkamos priemonės, nepaneigia to, jog šie veiksmai patenka į paslaugų apibrėžį bent jau pacientų patirtos žalos atlyginimo kontekste. Tuo tarpu, minėta, Taisyklių 9 punktus nukreipia į [CK 6.725](#) straipsnį, kurio taikymo srityje sveikatos priežiūros paslaugos yra suprantamos plačiai, atsižvelgiant į atitinkamų veiksmų tikslus. Todėl, išplėstinės teisėjų kolegijos nuomone, Taisyklių 9, 10 punktai turi būti vertinami kartu, aiškinant taip, kad draudėjo civilinė atsakomybė kyla dėl veiksmų, neatitinkančių ar netinkamų atlikti teikiant sveikatos priežiūros paslaugas.
54. Išplėstinė teisėjų kolegija, pasisakydama dėl Taisyklių 14.11 punkto, nustatė, jog nedraudžiamuoju įvykiu yra draudėjo teritorijoje padarytos baudžiamosiose įstatymuose nustatytos veikos, dėl kurių atsirado žala, aiškinimo ir taikymo, pažymi, kad tokiomis veiksmis gali būti pripažįstamos veikos, kurios nėra susijusios su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Tokį aiškinimą patvirtina ir Taisyklių 14 punkto nuostatos, kuriose yra tiesiogiai įvardijami atvejai, kurie laikomi nedraudžiamais, nors ir yra tiesiogiai susiję su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu (pvz., Taisyklių 14.2, 14.3, 14.5, 14.8 ir kitų punktai). Priešingas Taisyklių 14.11 punkto aiškinimas reikštų, jog nedraudžiamaisiais atvejais būtų pripažinti bet kokie tiesiogiai susiję sveikatos priežiūros paslaugų teikimo metu atlikti sveikatos priežiūros veiksmai, už kuriuos dėl jų netinkamo atlikimo taikoma baudžiamosiose įstatymuose nustatyta atsakomybė, nepriklausomai nuo sveikatos priežiūros paslaugų teikimo specialisto kaltės formos, o tai neatitiktų sveikatos priežiūros paslaugų draudimo tikslo. Nagrinėjamoje byloje išplėstinė teisėjų kolegija jau išaiškino, kad spirito kokybės patikrinimas, atliktas pažeidžiant saugumo taisykles, patenka į sveikatos priežiūros paslaugas, todėl vertintina, jog nagrinėjamos bylos atveju Taisyklių 14.11 punkte įtvirtinta nedraudžiamąjį įvykį nuostata netaikytina.
55. Apibendrinant aptartus motyvus išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.725](#) straipsnį, Taisyklių 9, 10 ir 14.11 punktų nuostatas, dėl to galėjo būti neteisingai išspręsta byla.

56. Kiti ieškovės kasacinio skundo argumentai nėra reikšmingi bylai kasaciniame teisme teisingai išnagrinėti, teismų praktikai formuoti ar jai vienodinti, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57. Perdavus bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui ([CPK](#) 93 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi Civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 12 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 7 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus miesto apylinkės teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Bublienė

Alė Bukaviniienė
Virgilijus Grabinskas
Andžej Maciejewski
Sigita Rudėnaitė
Donatas Šemas
Algirdas Taminskas